

Юнас Юнасон - „Убиеца Андерш и неговите приятели (и някой и друг неприятел)“

ЧОВЕКЪТ, В ЧИЙТО ЖИВОТ всеки момент сякаш да нахлуят крадци и бандити, смърт и насилие, стоеше замечтан на рецепцията на един от най-мизерните хотели в Швеция. Както винаги, единственият внук на търговеца на коне Хенрик Бергман винеше дядо си за всички свои неуспехи. Едно време старецът беше най-добрият в занаята из цяла Южна Швеция. Никога не продаваше под седем хиляди животни годишно, всичките първокласни.

Но от 1955-а насетне вероломните селяни започнаха да заменят полукръвните и работните коне на дядото с трактори, при това с такава скорост, че той отказа да проумее какво се случва. Седемте хиляди сделки първо станаха седемстотин, после седемдесет, а накрая седем. За пет години многомилionenното състояние на семейството изчезна в облак от дизелов пушек. Бащата на още неродения тогава внук опита да спаси това, което беше останало до 1960 година, като обикаляше сред селяните в околността и ги уведомяваше за вредата от механиката. Тогава се носеха какви ли не слухове. Като например, че дизеловото гориво причинява рак, ако влезе в контакт с кожата, а това се случваше често.

В допълнение таткото пушна мълвата, че според изследванията дизелът може да доведе до стерилитет при мъжете. Само че не биваше да говори такива неща. Първо, защото не бяха верни; и второ, защото идеята за стерилитета звучеше примамливо за бедните, но похотливи селяни, които имаха между три и осем деца всеки. За тях бе по-скоро смущаващо да използват презервативи, но пък нямаше проблем да си купят един „Маси Фъргюсън“ или „Джон Диър“.

Дядото умря разорен, и то след като последният му кон го изрита смъртоносно. Огорченият му и обезконен син се преориентира, изкара някакъв курс и след известно време получи работа във „Фасит АБ“, едно от водещите световни предприятия за производство на пишестии и сметачни машини. По този начин успя да се окаже изпреварен от бъдещето не веднъж, а цели два пъти, тъй като на пазара внезапно се появиа електронни калкулатори. За да е пълна подигравката с продукти- те на „Фасит“, които бяха с размера на тухла, японският вариант можеше да се побере в джоба на яке.

Машините на „Фасит“ не се смалиха (или поне не достатъчно бързо), но самият концерн го направи, докато накрая от него не остана нищо.

Синът на търговеца на коне беше съкратен. Скоро след това се обърна към бутилката, за да потисне огорчението си – животът го бе измамил за втори път. Безработен, озлобен, винаги некъпан и никога трезвен, той бързо спря да привлича двацет години по-младата си съпруга, която потърпя известно време, а после още известно време. Накрая търпеливата млада жена реши, че грешката да се омъжи за неправилия мъж може да бъде поправена.

– Искам да се разделим – каза тя една сутрин, докато мъжът ѝ обикаляше из апартамента им по бели гащи на тъмни петна и търсеше нещо.

– Виждала ли си ми бутилката коняк? – попита той.

– Не. Но искам да се разделим.

– Вчера я оставих на мивката, значи, ти трябва да си я преместила.

– Възможно е да съм я оставила в шкафа с алкохола, като съм подреждала, не си спомням. Опитвам се да ти обясня, че искам да се разделим.

– В шкафа с алкохола? Разбира се, трябваше да погледна там. Ама че съм глупав. Значи се изнасяш? И ще вземеш и посеркото?

Да, тя взе и бебето. Ръжено русо момче с мили сини очи, което след много години щеше да стане рецепционист.

Майката от своя страна се бе надявала на кариера като учителка по немски, но бебето взе, че се появи няколко месеца преди финалния изпит. И ето че тя замина за Стокхолм с малкия, носейки няколко куфара и подписаните документи за развод. Освен това си върна бащината фамилия Першон, без да се замисли как това ще се отрази на момчето, на което вече бе отредено името Пер (не че не може да се казваш Пер Першон или пък Юнас Юнасон, но такова име може да се сметне за малко еднообразно).

В града я очакваше работа като транспортен служител. Майката на Пер Першон обикаляше нагоре-надолу по улиците и кажи-речи ежедневно се разправяше с неправилно паркирани мъже – предимно такива, които спокойно можеха да си позволят да платят глобата. Съвсем се изпари учителската ѝ мечта да разпръсква знания и да обяснява кои предлози изискват винителен и кои дателен падеж на ученици, на които без всякакво съмнение не им пукаше за това.

Но веднъж, когато майката вече беше прекарала половин вечност на тази длъжност, която уж трябваше да е само временна, се случи така, че един от неправилно паркиралите мъже се сепна наред мрънкането си, тъй като осъзна, че вътре в общинската униформа всъщност има жена. Едното доведе до другото и двамата се озоваха на вечеря в хубав ресторант, където фишът с глобата беше скъсан по време на кафето и чашката алкохол след яденето. Другото доведе до третото и неправилно паркиралият предложи брак на майката на Пер Першон.

Ухажорът се оказва исландски banker, който се прибирал у дома в Рейкявик. Той обеща на избраницата си да ѝ свали всичките звезди от небето, ако го последва. Синът ѝ също щеше да бъде приютен под исландското му крило. Но от раждането на мъничкото русо момченце беше минало толкова време, че то вече можеше да решава само. Синът разчиташе на по-светло бъдеще в Швеция, а тъй като никой не може да сравни това, което се случи впоследствие, с това, което можеше да се случи иначе, няма как да преценим доколко му е излязла сметката.

Пер Першон още на шестнайсет години си бе намерил работа, паралелно с учението в гимназията, в което не влагаше твърде много усилия. Така и не разказа подробно на майка си в какво се състоят задълженията му. И си имаше причини.

– Къде отиваш, сине? – случваше се да попита тя.

– На работа, мамо.

– Толкова късно?

– Да.

– А какво всъщност работиш?

– Обяснявал съм ти хиляди пъти. Асистент съм в... развлекателната индустрия. Среци между хора и така нататък.

– Как така асистент? И как се казва...

– Трябва да бягам, мамо. После ще говорим.

Пер Першон все така се измъкваше. Ясно е, че не му се искаше да разкрива подробности от работата си, като например, че работодателят му продава временна любов в една голяма и запусната жълта дървена къща в Худинге, южно от Стокхолм. Или пък че заведението бе известно под името Клуб „Аморе“. Или че работата на момчето беше да се грижи за логистиката, както и да изпълнява ролята на придружител и контролор.

Пер се грижеше всеки отделен посетител да се озове в точната стая, с точните любовни ласки и за точното време. Съставяше графика, засичаше посещенията, подслушваше пред вратите (и даваше свобода на въображението си). Ако нещо изглеждаше не наред, сигнализираше на шефа.

Малко след като майка му емигрира, а Пер Першон приключи учението си вече и формално, работодателят му реши да смени бранша. Клуб „Аморе“ стана Къща за гости „Шоуден“. Всъщност не се намираше нито до езеро, нито на нос. Но по думите на собственика „все някак трябваше да се казва пущината“.

Четиринайсет стаи. Двеста двама и пет крони нощувката. Включително тоалетна и душ. Чисти чаршафи и кърпи за ръце веднъж в седмицата, но само ако тези, които се използват, наистина изглеждаха използвани. В действителност собственикът не искаше да преобразува мястото от любовно гнездо в третокласен хотел. Печелеше значително повече пари, когато гостите имаха компания в леглото. А когато в графика се появи дупка, самият той можеше да легне за малко с някое от момичетата. Единственото предимство на Къща за гости „Шоуден“ беше, че не е толкова нелегална. Собственикът на бившия секс клуб беше лежал осем месеца и те му дойдоха дори в повече.

На Пер Першон, който беше демонстрирал логистичен талант, му бе предложено да стане рецепционист. Работата си я биваше (за разлика от заплатата). Трябваше да регистрира и отрегистрира гостите, да се грижи да си плащат и строго да следи за потвърдените и анулираните резервации. Можеше да се държи и не толкова строго, стига това да не се отразяваше негативно на печалбите.

Ставаше дума за нов бизнес под ново име и задълженията на Пер Першон бяха различни и по-отговорни от преди. Това го накара да потърси шефа и смирено да предложи корекция на заплатата си.

– Нагоре или надолу? – зачуди се шефът.

Пер Першон отговори, че нагоре е за предпочитане. Разговорът не бе тръгнал в желаната посока. Ето че сега стоеше и се надяваше да запази досегашната си заплата. Така и стана. Шефът дори беше достатъчно щедър да му предложи още нещо:

– Премести се в стаята зад рецепцията, по дяволите, така няма да плащаш наем за апартамент.

Да, Пер Першон беше съгласен, че това е начин да спести малко пари. А тъй като получаваше заплатата си под масата, можеше освен това да взема социални помощи и обезщетение за безработица.

Ето как стана така, че младият рецепционист се сля с работата си. Беше си на рецепцията и денем, и нощем. Мина година, минаха две, после пет и на практика животът му с нищо не бе по-добър от този на баща му или на неговия баща преди това. Именно на мъртвия дядо се падна да поеме вината. Неговата собствена плът и кръв от трето поколение седеше зад гише и приветстваше вмирисаните гости на хотела, които отговаряха на имена като Убиеца Андерш и други такива ужасии.

Убиеца Андерш беше един от настанилите се дългосрочно в Къща за гости „Шоуден“. Всъщност се казваше Юхан Андершон и беше прекарал целия си зрял живот в затвора. В разговор не го биваше да се изразява добре, но още отрано бе научил, че все пак може да наложи мнението си, като фрасне един на всеки, който му противоречи или се кани да го направи. А ако след това все още има нужда, да му фрасне още един.

Покрай този вид разговори младият Юхан попадна в лоша компания. Новите му познати го накараха да смеси насилствените си аргументи с алкохол и хапчета. Още тогава всичко беше, кажи-речи, изгубено. Той беше едва на двама, когато алкохолът и хапчетата му осигуриха дванадесет години затвор, тъй като не можа да обясни как бравата му се е оказала забита в гърба на главния пласбор на амфетамини в района. След осем години Убиеца Андерш излезе навън и отпразнува освобождаването си с такъв апломб, че едва успя да изтрезнее, преди да получи още четиринайсет години към старата си присъда. Този път беше замесена ловджийска пушка. От упор. Право в

лицето на човека, който бе заел мястото на онзи с бравата в гърба. Изключително неприятна гледка за хората, които бяха извикани да почистят.

В съда Убиеца Андерш твърдеше, че не е било нарочно. Или поне така му се струваше. Не си спомняше как точно са се стекли събитията. Горедолу така беше и следващия път, когато пък преряза шията на трети предприемач в бизнеса с хапчета, понеже онзи взе и обвини Убиеца Андерш, че бил в лошо настроение. Мъжът с прясно прерязаното гърло се оказа прав за настроението, но това не му се отрази добре.

На петдесет и шест години Убиеца Андерш отново беше на свобода. За разлика от преди, сега нямаше само да се отбие навън за малко, а да остане за постоянно. Такава беше идеята. Трябваше само да избягва алкохола. И хапчетата. И всичко и всички, които имаха нещо общо с алкохол и хапчета.